

megmondjuk a véleményünket róla. Közölni azonban csak akkor fogjuk, ha a mi mértékünk megüti. — **Jó barát.** Jó kívánságokat köszönjük és mi is azt kívánjuk, hogy friss erővel fogj az üdítő pihenés után új munkához. — **M. D.** (Debrecen). Mind a két könyvet lapunk szerkesztője írta és a Franklin-Társulatnál jelentek meg; az elsőnek 5 kor., a másodiknak 4 kor az ára. Megkaphatja bármely hazai könyvkereskedésben. — **M. M.** (Budapest). 1. A vakációban is megjelenik a szokott érdekes és változatos tartalommal. 2. Új címére is elküldi a kiadóhivatal, de azt az új címet jóelőre tudatni kell. — **K. D.** (Nagyszében). Az «Életpályák» című útbaigazító könyvnek Ferenczy István főgimn. igazgató a szerzője. — **Útrakelő.** Szívesen adtuk az útbaigazításokat. Szerencsés utat kívánunk; legyen az a kirándulás hasznos és élvezetes. — **H. G.** Nem Mucius Scaevola, hanem Decius Mus cselekedte meg. — **Virtuóz.** Korán volna most erre törekedni. A művészi hajlandóság még nem jelent világra szóló sikert; általános műveltségre kell önnök előbb törekednie. Virtuóz nagyon sok van, igazi művész nagyon kevés. — **Ha benéztek...** Mi is belenézünk ebbe a versikébe, de megbántuk. Le azzal a dorombbal, fam! — **Kántor.** Szeptember 2—5. napjaiban. Előjegyzés nincsen, ha az okmányai rendben vannak, rögtön beírják. — **G. D.** Örvendünk, hogy most egészséges vagy; vigyázz erre a drága kincse, melynek valódi értékét csak akkor ismerjük meg, ha elvesztettük. Az orvosi tanácsokhoz szigorúan kell alkalmazkodni. — **V. K.** (Alesi). A római császárok uralkodásuk sorrendje szerint föl vannak sorolva a Chronologisches Münzenverzeichniss der röm. Kaiser című füzetében. Kiadta a bécsi Numismatische Gesellschaft, ára ötven fillér. A római császárok pénzei lerajzolva és ismertetve is vannak F. Gneecchi: Monete Romane című olasz nyelven írt kézikönyvében. Ára három lira. A könyvecske annak, aki kissé latinul és franciául tud, könnyen megérthető. Legteljesebb mű ezen a téren H. Cohen francia

műve, ára háromszáz korona. Magyar vagy német nyelvű ilyen mű nem jelent meg. Különben minden numizmatikai szakkérdésben az érdeklődőknek szívesen szolgál fölvilágosítással a Magyar Numizmatikai Társulat titkári hivatala. — **B. J.** (Lugos). A pólai matröziskola altisztai rangfokozatokra alkalmas tengerész-katonákat nevel. A K. u. k. Hafens-Admiralat in Pola címmel ellátott, bélyegmentes folyamodáshoz a következő mellékletek szükségesek: a) honossági bizonyítvány; b) keresztlevél, a pályázónak tizenöt-tizenhét évesnek kell lennie; c) katonacrvosi bizonyítvány a testi alkalmasságáról; d) erkölcsi bizonyítvány; e) a szülő bejegyző nyilatkozata s kötelező arról, hogy a pályázó annyiszor négy évig szolgál, ahány évet az iskolában eltöltött; f) iskolai bizonyítvány az elemi iskola negyedik osztályáról. — **S. A.** (Devecser). A hadügyminisztérium minden évben, már az első félévtől kezdve orvostan-hallgató számára ösztöndíjat adományoz, ha az illető magát kötelezi, hogy hat évig mint hivatásszerű katonaeorvos szolgál. Az ösztöndíj az első félévtől kezdve az első szigorlat letétele után évenként 480 korona, az első szigorlat letétele után évenként 720 korona és a kilencedik félévtől kezdve évenként 1008 korona. A folyamodást az egyetemre való beírás előtt augusztus 10-ig kell benyújtani a katonaeorvos alkalmazó iskolába (Bécs, Währingerstrasse 25.). A koronás bélyeggel ellátott folyamodás mellékletei: a) honossági bizonyítvány; b) keresztlevél; c) a két utolsó gimnáziumi félév bizonyítványai; d) értekezési bizonyítvány, vagy annak hitelesített másolata.

MAGYAR BÉLYEGGYÜJTŐ

rendkívül érdekes tartalommal bíró *bélyeggyűjtő*, sok illusztrációval. **SZEKULA BÉLA,** BUDAPEST, IV. ker., Vámház-körcut 12. szám.

MAGYAR KÖNYVTÁR		SZERKESZTI: RADÓ ANTAL
Legujabb füzetek		428 szám
A legutóbb megjelent számok		428 szám
<p>425—426. MIKSZÁTH KÁLMÁN. Ne okoskodj, Pista! Mikszáth egyik legművészebb, humoros elbeszélése.</p> <p>427. BEÓTHY ZSOLT. Jókai emlékezete. Az a remek emlékbeszéd, melyet Jókai halálának első évfordulóján tartott Beóthy a Kisfaludy-Társaság gyász-ünnepén.</p> <p>428. SZAVALÓKÖNYVEK. I. Angol költőkől. Ford. Radó Antal. Komoly és vig szavaló versek, mintaszerű magyaritásban.</p>	<p>418. KÖNIG DÉNES. Matematikai mulatságok. II. sorozat.</p> <p>419—420. MIKSZÁTH KÁLMÁN. A demokraták.</p> <p>421. ANATOLE FRANCE. Gallio. Elbeszélés. Ford. Gábor Andor.</p> <p>422. Szemelvények a kódexek irodalmából. II. Legendák, példák. Összeállította Balassa József.</p> <p>423. HELTAI JENŐ. A Vénusz-bűnügy és egyéb elbeszélések.</p> <p>424. TÓTH REZSŐ. Olasz faluk és városok.</p>	<p>A Magyar Könyvtár</p> <p>428 szám</p> <p>teljes jegyzékét bárkinek készséggel megküldjük</p>
<p>Kapható AMPEL R. Könyvkereskedése (WODIANER F. ÉS FIAI) Részvénytársaságnál, Budapest VI. Andrassy-út 21. szám és minden könyvkereskedésben.</p>		

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDAJA

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott ifjúsági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Negyed évre ... 2 kor. 40 fill. Fél évre... 4 kor. 80 fill. Egész évre... 9 kor. 60 fill. <i>Megjelenik minden vasárnap.</i>	FELELŐS SZERKESZTŐ GAAL MÓZES. Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: Budapest, IV. ker., Egyetem-utca 4. szám. <i>Kéziratokat nem adunk vissza.</i>
---	---	---

REGULY ANTAL ÉLETE.

Az ifjúság számára írta Jancsó Benedek. 16

Uszóljét elhagyván, december 4-én Verchoturjénél, mely helység már egy régi vogul vár helyén épült, az Uralon átkelt. Verchoturjéből Bogoszlovskojba utazott, hol Protaszov bányagazgatót látogatta meg, ki a vidéket egészen a Szertán vizéig a Szinya folyó egyik mellékágáig többszörösen bejárta s ki e vidék pontos térképének másolatával is megajándékozta.

Bogoszlovskojból az odaváló protópópa (esperes) társaságában kelt útnak. Azt hitte, hogy ez az ember, ki a vogulokat már 35 év óta ismeri, igen alkalmas kalauza lesz a vogulok között s így az ő társaságában érkezett Vszevolodo-Blagodacki-ha, hol a Vszevolodszki-család jószágigazgatójának, Borokovnak rendeletéből az uradalmi igazgatóság kitűnő vendégszeretettel fogadta.

A jószágigazgatóság, hogy Reguly magának, mielőtt vogul-földi útját megkezdene, a vogul nyelvben jártasságot szerezzen, két vogult hozatott a városba, kiket teljesen az ő rendelkezése alá bocsátott. Ötven mérföldnyi távolságból, a Lozva mellékéről hozták ide. Egyiket, a 79 éves öregot, Durkinónak hívták, a másik, a fiatalabb Baktyiár, 60 éves volt. Igen értelmes, eleven felfogású öreg emberek voltak, kiktől Reguly aránylag könnyen sajátította el a vogul nyelvet; de természetesen csak ő, kinek oly nagy tehetsége volt nyelvek tanulására; másnak az nem ment volna olyan könnyen.

Öregebbik tanítóját, Durkinát, nemsokára haza kellett bocsátani, mert családi körülményei haza szölitették. Nála maradt azonban Baktyiár, ki amolyan ágról szakadt népköltő, jós, pap és ezermester volt, kinek, mint a magyar nép

mondja: hátán háza, kebelében kenyere; ki szabad életet élt, mint a madár; kinek tetszett a regélés, a mesemondás, éneklés, mert nemcsak fizetésért teljesítette, hanem igazi jókedvűből és lelke ösztönéből is.

Baktyiár vezetése alatt napról-napra nagyobb haladást tett a vogul nyelv, népköltészet, ősi mondák és vallásos hagyományok ismeretében. Előhaladását nagyban segítette, hogy nem maradt mindig Blagodackiban, hanem Baktyiár társaságában kisebb-nagyobb kirándulásokat tett az Ivdel és a Szozva vize környékére, mely kirándulásában többször nyílt alkalma közvetlen forrásból megismerni a vogul nép szokásait, életmódját.

Lassankint a vogulság között híre ment, hogy messze földről egy ember jött hozzájuk, hogy őket megismerje, hogy ügyeiken, bajaikon segítsen. E hír aztán azt okozta, hogy egy alkalommal két berezovi vogul jött Blagodackiba, hogy megismerkedjenek azzal a férfival, kit hozzájuk küldöttek és őt felkérjék az éjszaki Szozva meglátogatására, mely esetre Berezozból iramszarvasokat küldenek eleibe.

Regulyt nemcsak meglepte e váratlan látogatás, sőt még meg is örült neki, mert így legalább egyet-mást biztos forrásból tudhatott meg a berezovi vogulokról. Ezért a követeket két napig magánál tartotta, megvendégelte és lakóföldjükről a szükséges tudnivalókat tőlük kipuhatólva, azon igérettel bocsátotta el, hogy rövid idő múlva okvetetlenül meglátogatja a berezovi vogulokat is.

Egy kirándulásában, melyet az Ivdel környékére tett, találkozott a vogulok krözusával, Kelet királyával, Kazimov Elekkel, kit az oroszok *bogatyinal*: (gazdagnak) neveztek.

Kazimov Elek a déli Szozva és Visera folyók

között lakott és körülbelül tizenötezer iramszarvas birtokosának mondhatta magát. Ezt a tömérdek szarvast, kivált nyáron, óriási területen kellett legeltetni; azonkívül, mint leggazdagabb vogulnak, évenként tetemes vadbőrt kellett fizetnie adóba s hogy összeszedhesse, a Pecsora és az Ob folyók között fekvő területet évenként be kellett utaznia.

Így a vogulok között ő ismerte legjobban a vidéket s azért Reguly rendkívül örvendett a megtisztelő látogatásnak s vendégét öt napig el sem bocsátotta, hanem a vendéglátás ürügye alatt szépen kikérdezgette a vogul föld viszonyairól, melyek közül a helyrajziakat a magával hozott térképekbe bejegyezte. Hogy nem végzett felesleges munkát, bebizonyította az a körülmény, hogy későbbi utazásaiban nagy hasznát vette a vogul Krözus adatainak.

1843 december 9-től 1844 március 2-ig vogul nyelvmestere, Baktyiár segítségével s a Blagodackiból tett kirándulásai alkalmával megismerkedett a cserdini vogulság nyelvvel, viszonyaival és hagyományaival, azonkívül áttekintést szerzett magának a vogulság egyes ágairól és eloszlásairól.

Megtudta, hogy a berezovi osztyákok szintén vogulok s azoktól csak nyelvjárásiilag különböznek; másodsor, hogy a Visera mellett még csak kevés vogulság van s az is pusztuló félben, továbbá, hogy a Pecsora mellett a zürjének között szintén vannak vogulok s hogy a vogulság 6—7000-nél többre nem tehető csekély számú népség.

SZICILIAI RÓBERT KIRÁLY.*

Longfellow.

Róbert, ki úr a két Sziciliába'
(Testvére Valmont császár és a pápa)
Bárói meg lovagjai előtt
Szent-János napján vecsernyére jött;
Bibor ruhában, büszke arccal álla
S figyelt a *magnificat* kardalára.
S im hallja, a sok énekes diák
Hogyan ismétli e melódiát
Mindszüntelen: *Deposuit potentes*
De sede et exaltavit humiles.

Ő méltósággal felnéz, széttekint,
Egy tudós embert közelebe int:
«Mondd meg, barát, vaj' mit jelenthet ez?»
S az szól: «Hatalmast székiről letesz
És fölmagasztosít alázatost.»

* Mutatvány a Magyar Könyvtár 428. számából. (Szavalkönyvek I.)

Ezalatt megérkezett a remélt királyi segedelem is, ezer pengő forint összegben. Ebből Baer tanácsos a kölesön adott 330 ezüst rubelt levonta s a fennmaradó összeget elküldötte Regulynak, ki Wsevolod-Blagodackiban február 15-én kapta kezéhez.

Regulyt e váratlan segedelem egészen fellanyozta. Most már nem kellett sokáig halogatnia további utazását. Volt pénze s el is indult, hogy még idejekorán megérkezzék Irbitbe, az ott eső híres vásárra, melyen az Ural majdnem minden fajtájú népe összegyűl, hogy a téli vadászat eredményét: a sok gyönyörű vadbőrt eladják.

Irbitben, az érdekes vásárt tanulmányozva, öt napig maradt. A vásárra érkezőtől gondosan megtudakolta, hogy minő dolgokra lehet szüksége további utazásában.

Irbitből a Tavda vízéhez ment, ahol az ott lakó vogulok között rövid ideig tartózkodván, a Tavda és Tobol vizén átkelve, 1844 március 17-én Tobolszkba érkezett. Itt két ember érdekelte, kiktől igen fontos felvilágosításokat várt a vogulokról. Egyik Wologodszki volt, ki mint pap több évig élt az Ob vize mellett lakó osztyákok között s ki mint egy kézirat osztyák szótár szerzője volt ismeretes előtte. Wologodszkit nem találta meg, mert püspöke már előbb áthelyezte Petropavloszkba. A másik Szatigin volt, az utolsó kondamelléki vogul fejedelem tudományosan képzett fia, ki tanár volt Tobolszban.

(Folytatása következik.)

Róbert király haragra gyúla most:
«Mi lázadó dal! Jó, hogy ily igéket
Csupán a pap s latinul zengicsélget!
Mert tudja meg az egyház s tudja népem,
Hogy nincs erő, mely trónomról letépjen!»

S az egybangú dalok míg zengenek,
Székébe dől, ásít s elszendereg.
Éj volt, mikorra fölnyitá szemét.
Üres a templom, gyertya már nem ég,
Csak egy-egy méceses halvány fénye rezdül
A szentek oltár-képein keresztül.
Fölugrik, rémült szemmel nézve széjjel —
Sehol egy ember, hangtalan az éjjel.
Tapogatózva mén a küszöb,ig,
S nem nyíl' az ajtó, bárhogy küzködik.

Dörömböl, vár egy kisé, majd kiáltoz,
Halandó embert s szenteket megátkoz,
S a szó visszhangja olyan, mintha benne
A holt papoknak gúnykacajja csengne.

De valahára az egyházi hallja,
Fölkél a döngetésre, a zsvajra,
Lámpát vesz, mindjárt rablókat gyanít,
S elősietve kérli: «Ki van itt?»
A düttől fuldokolva, felkiált:
«Nyisd már! Nem ismered Róbert királyt?»
A szolga rémül, latrot emleget,
Részeg csavargót, ki ott benn rekedt,
Kulesot vesz s nyitja a kaput. Szaladva,
Egy férfi ront ki rajta a szabadba,
Félmeztelen', kabát, köpeny nekül,
Ki rá se néz, csak szótlán menekül,
S hamar, mint másvilági jelenés,
A sűrű éjhomályban elenyész.

Róbert, ki úr a két Sziciliába'
— Testvére Valmont és Orbán, a pápa —
A bibor-öltöny ékiből kivetve,
Hajadon-füvel, sárosan, pihegve
S a bántalomtól dühre gyúlva, törtet
A palotáig s a kapún bezörget.
Az udvaron mindenkit félrelökve,
Szolgát s nemest, ki útba' van előtte,
A széles, hangos lépcsőkön felér;
A fákljátúznél, mint a fal, fehér.
Teremből ront terembe sebesen,
Szitkot, kiáltozást föl se' veszen —
Csak mén, az étkezőig meg sem állva,
Mely gyertyafénybe' furdik s illatárba'.
De más ül ottan, köntösét viselvén.
Azon a gyűrű s a királyi jelvény;
Róbertre üt termetre és alakra,
De égi fénytől lángol arculatja.
Mert angyal és nem földi lélek ő;
Amerre jár, ragyog a levegő,
Ruháin áttör fénye s — oh csoda! —
Nem tudja senki sem, hogy kicsoda.

A trónjavesztett nézi, nézi hosszan,
Meglepve, szótlánul és meg se' moccan.
S míg arcán döbbenés van és harag:
Sajnálva néz rá a dicső alak.

«Ki vagy, szól végre s mért jövel e helyre?»
Az fölkaeg, hogy végül ezt felelje:
«Alnok csaló! a fejedelem vagyok,
Ki trónomon bitorlót nem hagyok!»
S hogy a királyt így meggyalázni hallja,
Kard-rántva tör reá sok büszke dalja.
Az angyal nyugodt s tartóztatja őket:
«Bár nem király, bohócnak beszélgethet!»
Tégy csörgő sapkát! És miniszterül
Egy kis majom lesz «felséged» körül,
És odakünn, a csarnokomba' várva,
Figyelj eseléim paranesszávara!
Szitok, könyörgés nem használt bizony —
Hamar lelőkték a garádicson.

S apródjai, vihogva, élcelődve
Mikor az ajtót megnyiták előtte:
Elkezdett csüggedt szíve vérzeni.
Ottkűnn kacagják közvitézei,
S mindenki gúnyolódva rákiált
Egy csúfondáros «Éljen a király!»-t.

Mihelyt virradt, fölébredt, szertenézett —
S hiú álomnak vélte az egészet.
De im, a szalma zizzen, ott nagyon
A csörgető s a sipka a padon;
A boltzat s a fal ütött-kopott,
Körötte negyven-ötven mén dobog,
És — undok látvány! — ott a szögletbe'
A majma ül, reszketve, dideregve.
Nem álmodott: világa romba dőle —
Csak por s hamú, mi megmaradt belőle!

És napra nap jó. És Sziciliába
Megtér egy új aranykor víg világa;
Királya angyal, lesz tengernyi kincse,
Telik a gabna-csűr, telik a pince,
S a lángot termő Aetna mélyiben
Az óriás, ki ottan él, pihen.
Róbert pedig, amíg virul az ország,
Kétségbeesve, némán tűri sorsát.
Vadúl, merőn, mogorván nézve szét,
Viseli tarka bohóc-köntösét.
Kopasz-barátként, nyírt hajúan lépked,
Gúnytárgya főuraknak s szolganépek,
A társa: egy majom és azt kap enni,
Mi maradék. De meg nem törte semmi.

S midőn az angyal, néha ráakadva,
Tréfásnak látszó, ám komoly szavakba'
És úgy, hogy éreztesse véle nyelve,
Hogy éles tör van a bársony-hüvelybe,
Kérdezte tőle: «Mondsza, hát király vagy?»
Elfojtott szenvedélye mind kiáradt.
Emelt homlokkal, a düttől hörögve,
Büszkén felelte: «Az vagyok, örökre!»

S leperge három év. És eljövénnek
Ifjú leventék és nagyhirű vénnek:
Valmont, a német császár hírnöki,
Aki Róbertnek lelkire köti,
Virág-csütörtökön Rómába' légyen,
Mert ő is Orbánt látogatni mégyen.
Az angyal kész örömmel látja őket.
Gyöngyös ruhát adat a hírvivőknek,
Nyusztos köpenyt meg kalpagot s övet,
Gyűrűket, mikbe' drága ékkövek.
Osz't' útra kelnek mind egy büszke gályán,
A szép olasz hazáig meg sem állván.
S még szebbíték a szép Itáliát
A pompás ménű, délceg ékkövek,
Forgó, palást meg csábrág csillogása,
Arany sarkantyú s fékszár villogása.

De a eselédség közt egy bús bohóc jár,
Ki tarka, sánta, csúf gebén poroszkál:
Nagy rókafark-köpenyje leng a szélben,

Mögötte meg, lekuporodva szépen,
Egy vén majom, Róbert megyen ekép,
S hangos kacaj riad, amerre lép.

Vig kürtszó mellett, dómja kapujába'
Pompátul környezetben várt a pápa,
S kegyel tekintve a menet felé,
Mindkét kezét áldásra emelé.

De míg az angyalt elragadtan nézvé,
Imázó ajkkal örvend érkezésén:
Egyszerre csak, váratlan' a bolond
A népen áttör és elébe ront:
«En, én vagyok fivéred, így kiált,
Nézz rám! Nem ismered Róbert királyt?
Ez ember álnok-módra hordja képem —
Hitvány csaló, királynak öltönyében!
Nem ismeresz? Szíved meg nem mondja hát,
Hogy egy anyát szerettünk s egy apát?»

A pápa nem szól; képén szájalom,
A szeme búsan csüng az angyalon;
— német császár meg nevetve mondja:
«Hahah! Őcséknék örült a bolondja!
S szegény Róbertet vissza lökdöse
A szolgák hadja a tömeg közé.

A nagy hét véget ért. És beköszönt
Husvét-vasárnap. És sugárözönt
Hintett Rómára szét az égi vendég.
Hajnal se volt s már tündökölt a menny-ég,
Örömet keltve és áhitatot —
Mindenkinek érezé: «Föltámadott!»

Róbert is, szalma-zsúpján heverészve
És a szokatlan fénybe belenézve,
Olyasmit érzett, amit sohse még.
Letérdelt és fölveté szemét
És látta Krisztust — zizzenő köpenybe'
A légen által mint repült a mennybe.

S midőn a husvét-ünnep véget ért
És Valmont császár országába tért:
Indult az angyal is. Amerre méne,
Megint eláradt deli serge fénye,
Salernoig, hol vizre szálltak át,
Végigragyogva szép Itáliát.
S midőn Palermot érve, újra békén
Ott ül az angyal dús királyi székén:
Imé, a klostrom lágy harangja csendült,
Mint szózat, amelyet a földre menny küld.

Az angyal mostan a bohócnak int:
«A többi, szól, hadd várjon odakint.»
S magok levén, ily szóra nyílik ajka:
«Te vagy király?»

De az fejét lehajtja
És karjait keresztbe fonva, szól,
Szeliden, halkan: «Hisz tudod te jól . . .
A bűnöm tenger . . . Oh eressz, eressz,
Tanyám ezentúl zárda esöndje lesz:
Tisztulni, majd meztláb ott vezeklek
A köveken, mik ég felé vezetnek!»

Mosolyg az angyal s fénylik a terem
S fény árad szerte künn is, a teren.
És túlharsogja az utcák zsvajját
S az ablak szárnyin át tisztán behallják,
Mely messzi kápolnában zengedez,
E dalt: «Hatalmast székiről letesz,
És fölmagasztosít alázatost.»
S ez ének mellett más is szóla most
— Vélvéd, magános húr rezg méla hanggal —
«Te vagy a fejdelem, magam meg angyal!»

Róbert, a trónnal szemben aki állt,
Fölnéz — s nem látja már az ál-királyt.
Miként hajdanta, úgy van újra minden:
Megint biborban fénylik s hermelinben!
S hogy udvaronci később meglelék:
Ott térdelt s könyörgött egyre még.

Fordította
Radó Antal.

A MÁGNESÉG.

Képekkal.

A természetben olyan vasércsek is vannak, melyeknek az a tulajdonságuk, hogy kis vas-testecskéket, mint pl. vasreszeléket magukhoz vonzanak és azokat magukhoz is láncolják.

A történet azt tanítja, hogy ilyen jóminőségű vasércet a Kis-Ázsiában fekvő Magnézia város közelében találtak. Innen kapta nevét a *mágnes* s a *mágnesség* tüneménye.

A mágnességről való ismeretünk talán épp olyan régi, mint az elektromosságról való tudásunk. De ismeretünk e 2000 esztendőn belül

csak éppen azokra a tulajdonságokra terjedt ki, melyekkel manapság is mindenki tisztában van. Azokról a mérhetetlen természeti erőkről, ezekről a szunnyadó kiválóságokról, melyeket csak mostanság derített ki a tudomány, mindeddig alig tudtunk valamit.

A szellemes *William Gilbert*, ez a XVI. századbeli jeles ember, tett nagyobb haladást e két természeti erő terén. Abban az időben nagy erkölcsi bátorság s még nagyobb tehetség kellett ahhoz, hogy a bölcsekedés akadálygördítő láncait lerázhassa az ember magáról s új utakat taposson a maga számára s ismeretlen módszer szerint haladhasson.

Gilbert egészen más és pedig igen helyes útat választott, nevezetesen a *kísérletét*. Egy célszerűen véghez vitt kísérlet magában is elegendő arra, hogy a természet titkait elleshessük. A kísérlet felülmúlja a tanulmányt. Ez a gyakorlat, ez az elmélet. A kettőt mindig kapcsoljuk össze, mert egyik a másik nélkül sokszor a legképtelenebb eredményekre vezet. Ilyeténképpen hamarabb tanulunk s a megtanult anyag, a magaprólékos részleteivel is mélyen bevéődik emlékezetünkbe.

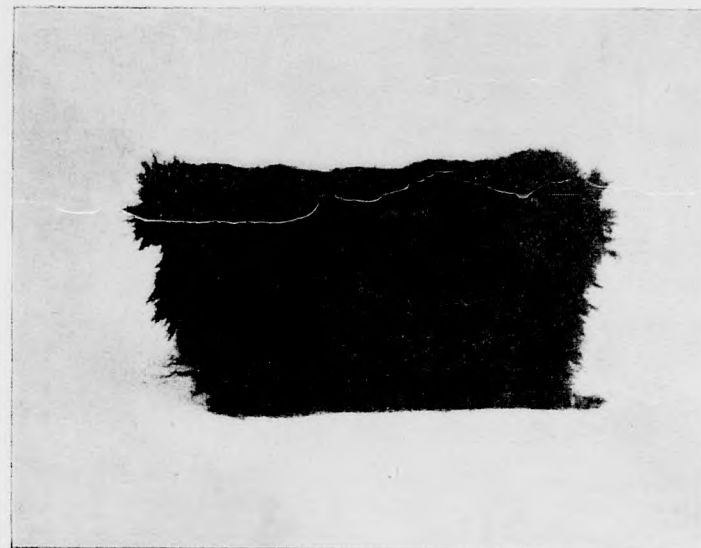
Tehát térjünk át tárgyunkra.

Megkülönböztetünk *természetes* és *mesterséges* mágnesset. A természetes mágnes a legtöbb eset-

lák összessége és mi úgy képzeljük el a mágnesség eredetét, hogy minden molekula már magában is eredetileg mágnes. Csakhogy ez a végtelen sok kis mágnes szabálytalanul helyeződött el s a különneű sarkok sem állapíthatók meg teljes pontossággal.

A mágnesnek u. i. két sarka van: északi és déli. Ezekről tudjuk, hogy *az egyneű sarkok taszítják, a különneűek pedig vonzzák egymást*.

Ha most egy ilyen vasdarab egy erős mágnes közelébe jut, pl. épp az északi sarkhoz, akkor a már ismert törvény szerint a kis mágnes-részecskék olyaténképpen helyeződnek el, hogy

TERMÉSZETES MÁGNES VASRESZELÉKKEL BEBURKOLVA.

ben igen idomtalan; ha alakját megváltoztatjuk, nyerjük a mesterséges mágnesset. A mesterséges mágnesnek ereje nagyobb is lehet, mint a természetesé.

A mesterséges mágnesről, annak előállításí módjáról minden iskolakönyv érdekes dolgokat tartalmaz. Ezekre most nem akarunk kitérni. Bennünket leginkább a mágnesség *mivolta* érdekli, mely még manapság is igen titokzatos.

Feltevéshez kell folyamodnunk. A természetben azt tanítja, hogy minden test — kivétel nélkül — igen kis részecskékből áll össze, ezek ugyanabból az anyagból valók s tulajdonságuk is épp olyan, mint a belőlük összetett test. Ezeket a legkisebb részeket molekuláknak nevezük el. Tehát minden vasdarab ilyen vasmoleku-

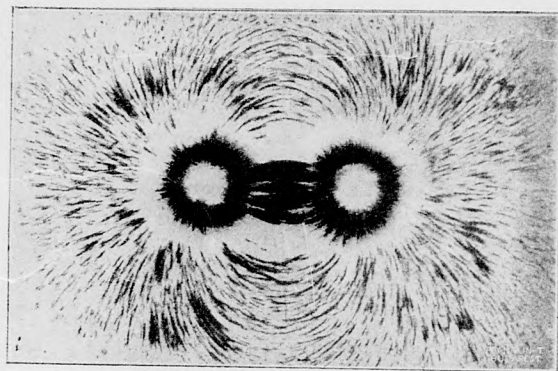
a vasdarab molekuláinak déli sarkait vonzani, északi sarkait pedig taszítani fogja a mágnes. De mivel a vonzás legyőzi a taszítást, a végeredmény az leszen, hogy a vasdarabot a mágnes magához vonzza. Ha az északi sark hatása megszűnik, a vasdarab molekulái ismét régi helyüket akarják elfoglalni, el is helyezkednek, de most már nem egészen úgy, mint eredetileg.

Ha egy vasdarabot megdelejezünk (delej vagy mágnes mindegy) és ha a mágneses hatás megszűnik, mégis visszamarad a vasdarabban bizonyos mágneses erő. Ha a vaspálcá mágneses sarkait meg akarjuk változtatni, akkor először a ható mágneses erőt kell felhasználnunk, hogy a visszamaradt mágnesség, mely még mindig az előbbi irányban hat, megszűnjék, megsemmisít-

tessék. Csak ekkor változnak meg a vaspálca sarkai.

Ennek a jelenségnek magyarázatát az ú. n. *koercitív-erőben* látjuk. Ez az erő minden esetben, legyen az akár delejezés, vagy a mágneses erő elvonása, megakadályozza a mágneses molekuláknak más irányban való elhelyezkedését. A vasnak ezt a tulajdonságát mágneses *hysteresisnek* (lustaság, elkésés) nevezzük.

Mindegyik molekulának egyforma mágneses ereje van. Tehát egy még soha sem megmágnesezett vasdarabban az egyes sarkok ereje kölcsönösen használódik fel s így kétféle delejes hatás nem nyilatkozhatik meg. De ha a molekulák még egy erős mágnes eltávolítása után is rendben maradnak, úgy, hogy a déli sarkok mind egy oldalra tódulnak, az északiak a másik részen ta-

EGY LAPOS MÁGNES ERŐVONALAI.

lálkoznak össze s a kis mágnes-részecskék hatása *összegeződik*, akkor permanens mágnest nyertünk.

Ezekből tehát megértettük, hogy miért vonzza a mágneses sark a vasat és miért lesz a vas is mágnes közelében delejessé.

Kísérleteink arról is meggyőzték bennünket, hogy a delejes erő (taszítás vagy vonzás) a sarkok körül való *térben* működött. Az olyan teret, melyben a delejes erő hat, *mágneses mezőnek* nevezzük.

A mágneses mező erejét meg is mérhetjük. Legjobban szemléletesen fogjuk ezt megérteni. Az asztalon fekvő mágneses pálcára ráteszünk egy darab fehér rajzpapirost és erre finom vasreszeléket szórunk, még pedig úgy, hogy egyik ujjunkkal egyenlő időközökben mérsékeltén megkopogtatjuk a papirost. Ekkor azt vesszük észre, hogy a vasreszelék bizonyos vonalalakokat vesz

fel, melyek a sarkok között görbén helyeződnek el. Ezeket a vonalakat *erő-vonalaknak* nevezzük.

A mágneses mezőnek *egységnyi az intenzitása (ereje), ha egy négyzet centiméternyi területből egy erővonal indul ki*. Minél több erővonal megy át egy négyzet centiméternyi területen, annál nagyobb a mágnes intenzitása.

Mai számunk egyik képe egy lapos mágnes erővonalait mutatja be; a másik kép egy természetes mágnest ábrázol.

Harmadik képünkön ellenben a szabad térben elhelyezett patkóalakú mágnesen elrendezkedő erővonalakat láthatjuk.

Az északi sarkot pozitívvval (+), a déli sarkot negatívvval (—) szoktuk jelölni.

MIKOR MÉG LÁNGÉSZ VOLTAM.

Irta Móricz Zsigmond.

A bátyám igen gyerekeMBER volt. Hetedik gimnázista léttére még se bajusza nem volt, nem is pipázott, nem is irt verset. Én a negyedik osztályt kintam, de azért szégyeltem magamat érte. Igaz, hogy ő is restelkedett miattam, mert az én bizonyítványom «gyöngécske» volt neki; az övé mindig «szín»-kalkulus volt.

De az én szememben ez is inkább szégyen volt, mint dicsőség. Petőfi Sándor sem érettségizett, meg Both László sem, akik az én ideáljaim voltak. Hogy Petőfi Sándor ki volt, azt talán nem kell magyarázni a nemes magyar ifjúságnak, de Both Lászlóról meg kell mondanom, hogy ő vándorkomédiás volt és alkalmi költő. Csak inni tudott jobban és filozofálni, mint játszani a világot jelentő deszkákon. A direktorok irigysége miatt soha sem jutott szerephez, pedig bizony ugyan kevés és gyöngé erőkből állott a szintársulat.

A bátyám egyszer szörnyű ijedten fogott valatóra.

— Te póka! — így szokott a család becézve hívni, valami gyerekkori beszédhibából ragadt rám a név s szörnyen sértette önérzetemet.

— No.

— Kis pókám, azt hazudta Pap Feri, hogy téged azzal a kopott komédiással látott.

Konokul lesütöttem a szememet.

A bátyám rám bámúlt nagy kék szemével, olyan csodaszép volt az, mint a búzavirág; ez a kedves virágom maig. Már látta az arcómról, hogy Pap Feri igazat hazudott rám.

— Szent Isten, hát igaz!

Megrántottam a vállam.

— Nagy sor! — mondtam foghegyről. — Both László különb ember, mint az egész tanári kar.

A bátyám ijedt piros arca megmozgott, hogy

villogó szemmel ránéztem a büszke mondás után, aztán egyszerre csak kigömbölyödött és olyan jóízű kacagásba fogott ő maga, hogy alig győzött kitérni belőle.

— Jaj, te kis póka! Jobb volna, ha lefordita-

— Micsoda?

— Azt nem mondom meg.

A bátyám ijedten, szomorúan, kérve nézett rám. Jó tanácsokat adott és mindenáron ki akarta venni belőlem a titkot. Néha-néha majd

SZABAD TÉRBEN LEVŐ MÁGNES ERŐVONALAI.

nád Caesarból a magánszorgalmát. Ségitek én is. Jó?

— Nem kell. Sőt én nem is fogok magánszorgalmát csinálni. Tudd meg!

A bátyám egészséges, piros arca újra megnyúlt.

— Hát?

— Van nekem egyéb magánszorgalmi dolgom!

megingatott egy-egy szívhez szóló kéréssel, hogy büszkén kivágjam neki a féltve őrzött titkot, de csak megembereltem magam s nem szóltam. A bátyám roppant hasonlított mamához, ugyanolyan, sőt talán még szebb, esillogóbb a szeme, a szája, az orrocskája, igazán olyan lányos volt mindenképpen. Én büszke voltam rá, hogy már akkor is apához hasonlítottak, aki egy évvel azelőtt halt meg s bálványom volt. Azóta csak-

ugyan éppen olyan erős, vastag bajuszú, szakállú ember lett belőlem, mint az ő képe. A bátyám ma is gyöngéd, szinte nem illik neki a bajusz.

Talán világvégig vallatott volna, ha el nem kell mennie a tanítványához.

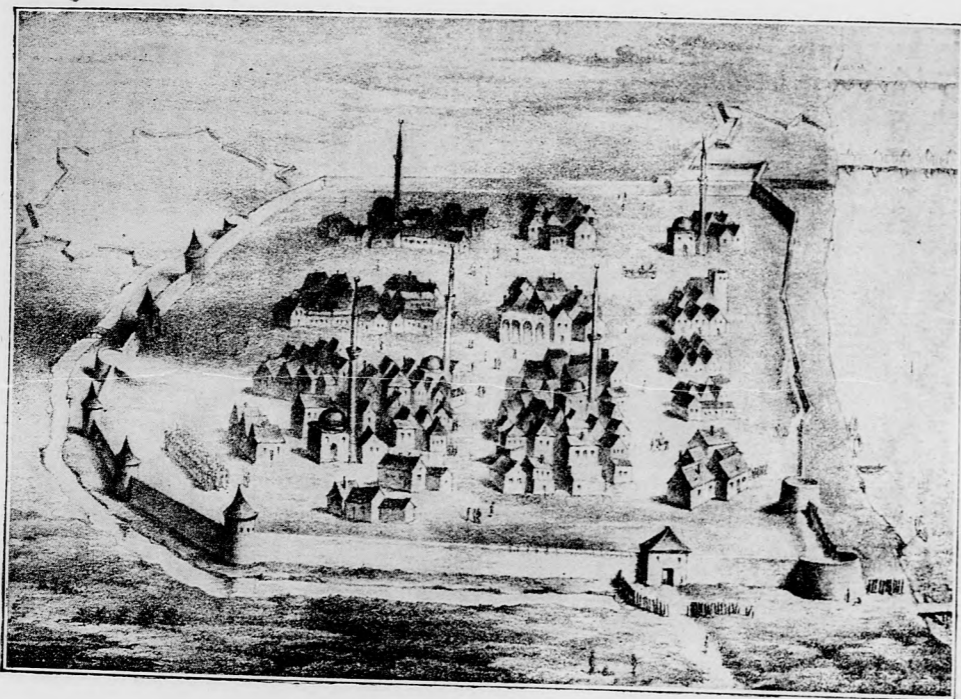
Hogy elment, én elővettem a könyveim háta mögül egy titkos füzetet s hozzáfogtam írni — a szindarabomat.

Ez volt a titkom.

A történet eleje úgy esett meg, hogy a bátyám önképzőkori tag volt, de nem érezte századrésnyire a boldogságát ennek a nagy állapot-

közt, hát az aprókat próbáltam lelkesíteni. Volt egy pár fiú az osztályban, akikkel lehetett valamit kezdeni. Elmondtam nekik szenvedélyes nézeteimet s ők tüzes lelkesedéssel csatlakoztak hozzám.

Megalapítottunk egy titkos önképzőkört. Nevet is adtunk neki: *Szombat esték*. Elnököt nem választottunk, mert «egyenlőek vagyunk». A jegyzőség volt az egyetlen hivatal, az pedig sorra járt, mint a falusi bíróság. Egyhangúlag kívánta a hat tagból álló gyűlés, — heten voltunk a vitézek — hogy én kezdjem meg a jegyzőséget. Megdobbant a szívem a büszkeségtől, kitüntetés-

PEST 1686-BAN, BUDA ÉS PEST VISSZAFoglalásakor.

nek, mint én. Ő csak azért járt el a gyűlésekre, mert rendszerető, kötelességtudó fiú volt. Nem szólalt fel, csak ha felszólították; nem szavalt, csak ha kisorsolták; nem bíralt, csak ha kijelölték. Az igaz, hogy mikor szólt, mindig okosan tette, egy Bartaházi fiú nem is tehetné másképpen. Hisz én nem adtam volna a bátyámat az egész sületlen, handabandázó önképzőkori szónok-seregért sem, az is bizonyos.

De én többet vártam volna és többet tettem volna. Nekem izzó vágyaim voltak és lázasan építtem merész terveket. Legelőször is bevettem volna az önképzőbe az V. és VI. osztályokat is, nagy munkásság programját készítettem magamban és vezetni akartam az egész ifjúságot.

Hanem bizony nem volt szavam a nagyok-

nek éreztem, — később észrevettem, hogy a munkától való félelem volt egyik főoka a szavazásnak.

Vettünk egy keménykötésű vastag füzetet s ráírtam nagy betűkkel az önképzőkör nevét:

Hétköznapok.

Csak másnap vettem észre nagy megdöbbenéssel, hogy nem a mi címünket írtam rá, hanem a Jókai regényének címét, melyet épp akkor olvastam magánszorgalmi rajongással.

Az önképzőkörünk három ülést tartott, azzal csúfos véget ért. A fiúk szégyeltek kiállani, hogy elszavalják a nagy kinnal betanult Pókainét s még jobban restelték megmondani szemtől-

szembe a másikkal, hogy rossz volt a «szavalt». Meg aztán megúnták a sok tanulást és még jobban meg voltak akadva azzal, hogy mit mondjanak bíráló gyanánt. Persze ők nem voltak olyan szorgalmas önképzőkori vendégek, mint én.

Igy aztán elaludt a nagy láng s én bús bolygó módjára kóvályogtam a satnya IV. gimnázista nép közt; úgy éreztem magam, mint egy országa vesztett király.

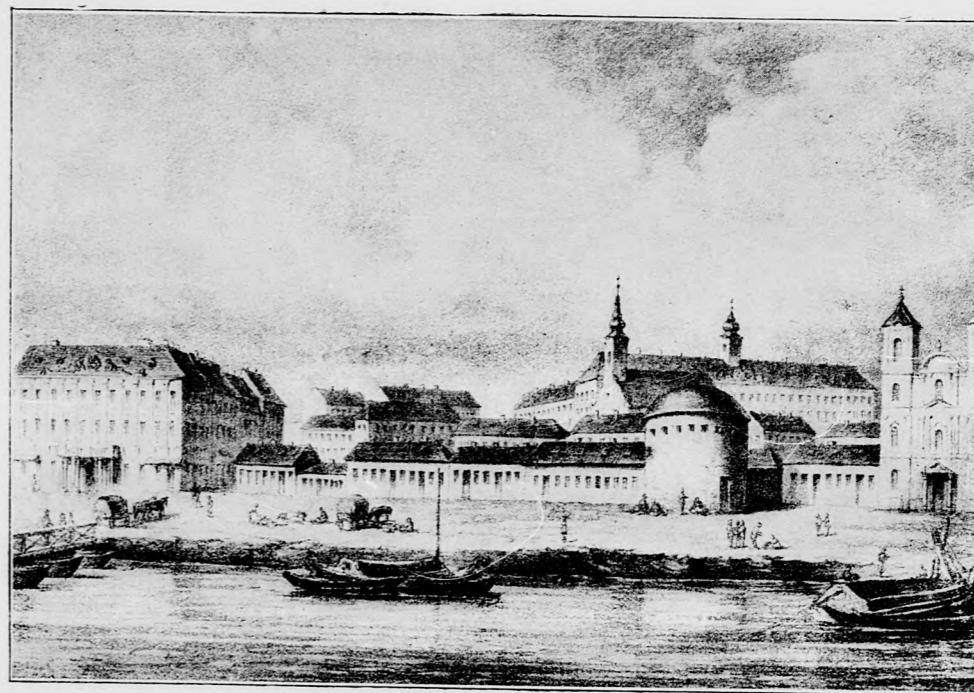
Ekkor ismerkedtem meg Both Lászlóval. Egy osztálytársaméknál lakott s az ő révén sikerült a híres ember közelébe jutnom.

ember; filozófiát, mely a legkitünőbb humoreszknél is mulatságosabb; históriákat, amik soha sem történtek meg, de csak úgy szikráznak a szellemességtől.

Ez az ember elkésett egy pár századdal. Kitünő udvari bolond lett volna valaha.

Színésznek gyalázatosan rossz volt, de a diákok egész felfordulást csaptak a tiszteletére. Jobban szerették, mint az egész társulatot. Az igazgató csak azért tartotta, mert ő volt a publikum-gyűjtő.

Both László volt a legkedvesebb groteszk alak, akit valaha ismertem.

A PESTI DUNA-PART A XIX. SZÁZAD ELEJÉN.

Különös egyéniség volt. Magas, sovány, villogó szemű. Előrehajolva járt, igen gondtalan öltözetben. Az arca olyan volt, amire Shakspeare azt mondja Hamlettel:

«Be megrojtosodott a képed, öregem».

Sajátságosan lógatta a felső testét menés közben s hallgatag volt. Úgy viselte magát, mint aki filozófiai nyugalommal tűri «mind a rúgást, mellyel méltatlanok bántalmazzák a tűrő érde-
met».

A nagy diákok igen szerették, mert kitünő kompánista volt. Ha a száját kinyitja, már kacagni kell. Végtelenül komikus alak. Különösen azért, mert csudálatos ellentét van szavai és megjelenése közt. Arca furcsa torz nyugalomban marad s a legbámúlatozabb furcsaságokat beszéli. Adomát, amin halálra kacagja magát az

Ő lett a második ideáлом. Az első Petőfi volt.

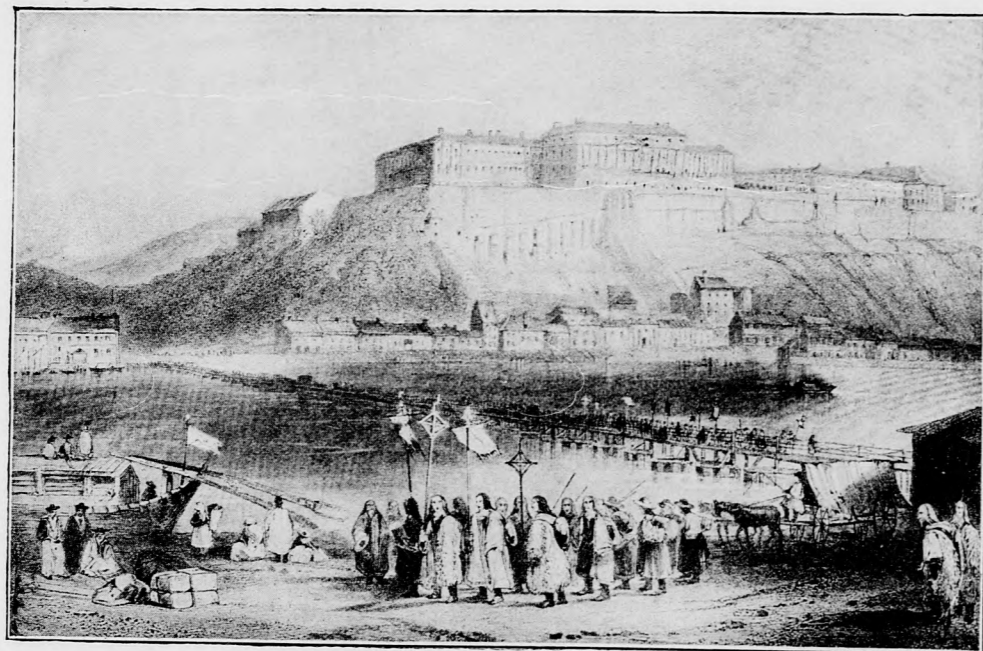
Kint ült a nagy eperfa alatt egy kis széken, egyedül, mikor először láttam. Meleg délután volt. Az iskolából jöttünk s én azzal az ürüggyel, hogy Bandi pajtásomtól egy füzetet kérek kölcsön, hozzájuk mentem. (Vége köv.)

A RÉGI BUDAPEST.

Képekkel.

Budapestnek városi élete, másfélszázados alélt-ság után, egészen új elemekkel alig 180 esztendővel ezelőtt kezdődött. Még a városrészek és utcák régi magyar nevei is mind eltűntek. Nyomorúságos két kis város volt mind a kettő a

törökök kiűzése után, alig 2000 lakossal; 1715-ben összesen 12,000 főnyi volt a lakosság, de akkor már jobb idők derültek rá. Buda népesebb és épült jobban, mint voltaképpeni főváros, hol a hivatalok székeltek. A múlt század végén azonban Pest lakosságának száma már túlhaladta Budáét. 1800-ban Buda és Ó-Buda lélekszáma 24,306, Pesté már 29,870, összesen 54,176. Ma felülhaladja a 800.000-et. Európának egyetlen városa sem mutat ilyen emelkedést. Berlin, az új császári város megközelíti, csak hogy Berlinben a múlt század elején is már 80,000-en laktak.

A RÉGI HAJÓHÍD BUDA ÉS PEST KÖZÖTT.

Kőfalakkal és bástyákkal kerített szűk téren feküdt; Pest házai éppen csak a szükségnek, szerény követeléseknek megfelelők voltak. Régi épülete csak egy maradt: a plébánia-templom, míg a többi templom és klostrom csak aztán keletkezett. Hosszú idők múltán emeltek nemes családok is házakat. De a magyarság folytonosan nagyon gyér volt, amit megmagyaráznak az akkori állapotok. A nemesség vidéken élt és a megyéknél viselt tisztelet. Magyar polgári és kereskedelmi osztály hiányzott; a mesterember nem hagyta el vidéki házaeskáját; a földműves mint jobbágy szolgált. Tehát csak a bíróság, az ügyvédség és a tisztviselők voltak magyarok mind Budán, mind Pesten. A csöndes, kis Pest

város nagyon jól elfért a mai Belváros helyén. Most, mikor éppen a Belvárost bontják szerte-szét, ne higgyük, hogy Pest ezekkel a házakkal alakult várossá. Csak egynéhány volt ezek közt az első építkezések közül való. Egy részük a múlt század végén, vagy e század elején, a legtöbb azonban az 1838-iki árvíz után épült.

A csapásokat a magyar főváros csak a múlt század közepén heverte ki. Ekkor már a bástyák közül is kinyomult s hozzáfogott Pest az első külvárosa építéséhez. Ez a Terézváros, melynek alapját 1767-ben vetették meg. Mária-Terézia emléket viseli, valamint a többi külvárosok is

egy-egy uralkodót. A hajóhid is növelte a lendületet, mert a két várost összekötve, igen megkönnyítette azoknak az egymással való közlekedést.

Érdemes fölemlíteni, hogy a török világban a hajóhid éppen ott volt, ahol most az eskü-téri hidat építették. A Rudas-fürdőnek innen származott a német neve: Bruck-Bad.

A régi Budának egyik leghíresebb s máig is legnevezetesebb helye a *Szt.-Lukács-fürdő*. Ez a fürdő kiváltképpen meleg forrásairól híres, mivel ezeknek gyógyító ereje szinte a mesebe való. Sok botra támaszkodó, nyomorék ember épen, egészségesen hagyta el ezt az áldott helyet.

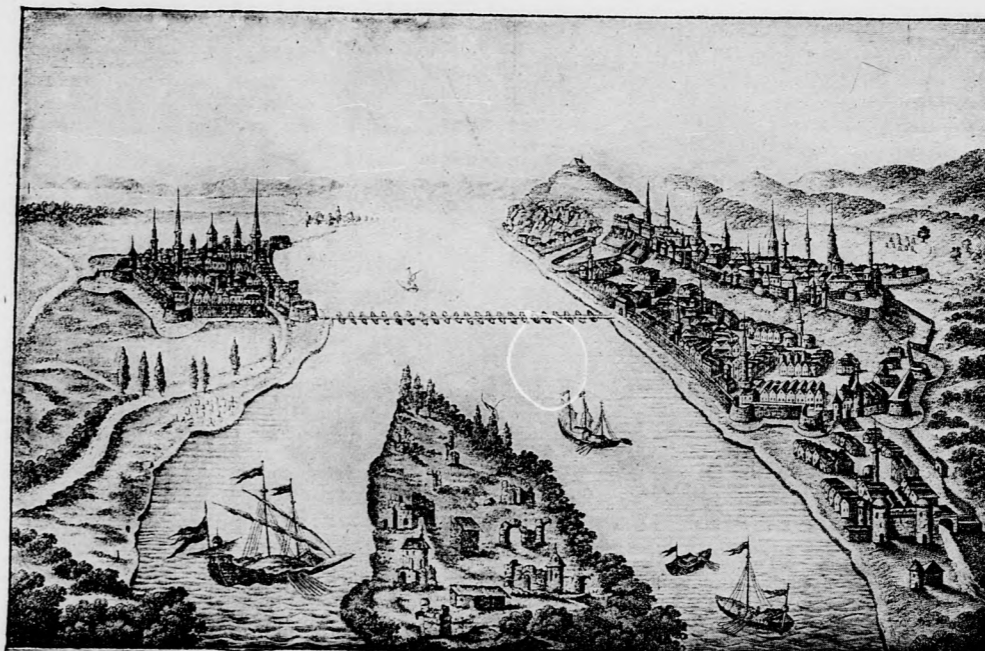
A budai melegforrások felbukkanásának körülményeivel és idejével a geologia nincsen tisztában. Annyi valószínű, hogy a trachit utáni korból való.

A világhódító rómaiak uralkodásának idejében a mostani Buda helyén Sycambria városa állott. A rómaiak ezt Aquincumnak (Acincumnak) nevezték, amiből kitűnik, hogy a kérdéses forrásokat már ők is ismerték. A napjainkig fennmaradt emlékek szerint a rómaiak hévizeinket fürdésre is használták. Ilyenek a hidraulikus mésszel épített vízvezetékek romjai, az óbudai és a hajószigeten föltalált, még jókarban levő caldariumok,

valamint a még pár év előtt fennállott s a szükséges szabályozás áldozatává vált dülékeny «Lukács-fürdői torony» török építési emlékek valának.

A törökök kiűzése után, egy 1687 március hó 3-án kelt királyi rendelet az összes fürdőket «Thermae majores regiae» név alatt kincstári vagyonnak nyilvánította, értve e név alatt azon forrásokat, melyek a mai Szt.-Lukács- és Császárfürdő területén fakadnak. A mai fürdő az ilyen fajta gyógyító-intézetek között az első helyet foglalja el.

1702-től kezdve több ízben adták bérbe.

PEST ÉS BUDA A MARGIT-SZIGETTEL A XVII. SZÁZADBAN, A TÖRÖK URALOM ALATT.

különböző faragványok, feliratos kövek és ezeknek a fürdésre vonatkozó tartalma stb.

A rómaiakat Attila kiszorította Aquincumból; később egy földrengés elpusztította a már virágzó várost, míg a honfoglalás után a magyarok Budán, a mai Szt.-Lukács-fürdő tájékán Geyza nevű vásárhelyet alapítottak.

A középkorban, Mátyás király uralkodásának idején nagyot lendültek a budai fürdők. Virágot tak ezekben azonban mindent pusztító barbár törökök uralma alatt is és midőn 145 évi szomorú uralkodásuk után lehanyatlott Magyarországon a félhold, sok romlás között fennmaradt néhány alkotásuk. Így többek közt a fürdő timsós medencéjének falai és kupolája,

A Belváros szűk utcái bizonyítják, hogy csak akkor terjeszkedett tovább a polgárság, mikor már mindent beépített. Tereket sem hagytak. Ezt a későbbi Pest is mint hagyományt megörizve, a terekről rendesen megfeledeznek. Csak két kis helyet hagytak piacnak. A főpiac volt a városház előtti tér, a búzapiac a Sebestyén-tér. (Ez az utóbbi most tűnt el.) Ez a két kis piac eléggé megmondja, hogy milyen kis városka lehetett egykor Pest.

Mai számunkban négy képet közlünk, melyek a régi Budapest egyes részeit ábrázolják.

A boldogság és megelégedettség egyedüli forrása: a munka.

VILÁG URA.

7

Regény. Irta Verne Gyula. Fordította Gábor Andor.

E napon is, ebéd után, miközben az asztalt leszedte, Grad, egyik kezében a vizes üveggel, a másikban a szalvétával, megállt és szemembe nézve így szólt:

— Eszerint, uram, nincs hát semmi újabb hír? . . .

— Nincs — feleltém én — jól tudván mi felől kérdezősködik.

— A gépkocsi nem került meg?

— Nem. Grad.

— Sem a hajó? . . .

— Az sem . . . még a legjobban értesült újságokban sem!

— És a rendőrség? . . .

— Az sem tud róla semmit! . . .

— Akkor, Strock úr, mondja kérem: mire is jó a rendőrség? . . .

— Ez oly kérdés, amelyet én magam is gyakran felvettem! . . .

— No ez aztán megnyugtató dolgosca uram: egy szép napon csak megjön minden bejelentés nélkül és végigsöpör Washingtonban a Long-Streeten és a járó-kelők egész sorait tiporja agyon . . .

— O . . . Grad, akkor bizony volna remény rá, hogy meg tudók fogni . . .

— Azt soha el nem érik, jó uram! . . .

— Miért nem?

— Mert azt a gépkocsit az ördög vezeti és az ördögöt senki el nem foghatja! . . .

Bizonyos, gondoltam magamban, hogy az ördögnek jó széles háta van, s azt hiszem, csak azért találták ki, hogy a derék, tudatlan emberek nagy tömege vele tudja megmagyarázni az olyan dolgokat, melyeknek egyéb magyarázata nincsen! Az ördög gyűjtött a Great-Eyryn is tüzet! . . . Az ördög verte meg óriási sebességgel a wisconsini automobil verseny összes résztvevőit! . . .

Az ördög cirkál Connecticut és Massachussets vizeiben is! . . .

De hagyjuk a gonoszokat ezt a földi dolgokba való avatkozását, mely oly jól megfelel — ezt be kell ismernem — némely kevéssé művelt agynak! . . .

Kétségtelen volt most már az, hogy valamely emberi lény két oly gépezettel rendelkezik, melyek gyorsaságra, mind szárazon, mind vizen, felülmúlják az általunk ismert legtekélyesebb szerkezeteket is.

És akkor fölmerül ez a kérdés:

— Miért nem hallani most már felőle? . . . Attól fél talán, hogy végre mégis elfogják őt magát és találmánya titkát, melyet bizonyosan meg akar őrizni, felfedezik? . . . Ha ugyan — s akarva nem akarva mindegyre erre a megoldásra bukkant az ember — ha ugyan valamely bal esetnek esvén áldozatul el nem vitte tit-

kát a másvilágra! . . . Es akkor, ha csakugyan elveszett, akár a Michigan-tó, akár Uj-Anglia vizében, hogyan fürkészszük ki csak nyomát is? . . . Tehát eltűnt volna, mint egy meteor, mint egy csillagtöredék, mely átesap az űrön, és ezer év múlva legendává válik, melyet a jó Gradok szívesen mesélgetnek!

Amerika lapjai, majd később az európaiak is, egy ideig foglalkoztak ezzel az eseménnyel. Cikk cikkre halmozódott! Hamis hír hamis hírrel váltakozott! A két kontinens közönsége csodálatos érdeklődést tanúsított — ami egyébként könnyen érthető is. Ki tudja, némelyik európai állam nem féltékenykedett-e Amerikára, mert éppen annak partjait választotta gyakorlatai színteréül a titokzatos föltaláló, aki, ha véletlenül amerikai is: talán megajándékozta országát e zseniális találmánnyal? . . . S vajon ily készülék birtoka, akár ingyen jutott hozzá az Egyesült-Államok kormánya a feltaláló hazafisága révén, akár bármely magas áron: nem biztosít-e az Uniónak elvitázhatatlan fölénye minden nagyhatalommal szemben? . . .

S elsőnek a *New-York Herald* adott ki ez ügyben egy hatalmas visszhangot verő cikket, tizedikén. Összevetve az Egyesült-Államok leggyorsabb cirkálóinak sebességét ez új gépezetével, kimutatta, hogy ennek segítségével Amerikából, ha az Unió a titokzatos szerkezet birtokosává lenne, csak három napi távolságra volna Európa, míg ellenben Európából még mindig öt napi út vezetne Amerikába.

Ha a rendőrség már a Great-Eyry tüneményeinek okát is fürkészte, most nem kevésbé ösztökélte a vágy, hogy felvilágosítást szerezzen a titokzatos feltalálóról, akiről már semmi hír nem érkezett. Erre a beszéd tárgyra Ward úr szívesen vissza-visszatért. Főnököm — tudom, nem mintha a legsekélyebb mértékben is bánatot akart volna okozni nekem — gyakran tett célzást carolinai vállalkozásomra, annak sikeretelenségére, meg lévén róla győződve különben, hogy a kudarc nem az én hibámból eredt . . . Ha a falak túl magasak és létra nélkül meg nem mászhatók, s ha létra nincsen, okvetlenül bizonyos, hogy nem lehet a falakra feljutni . . . ha csak rést nem vágunk rajta . . .

Mindamellett Ward úr sokszor mondotta:

— Egy szó, mint száz, szegény Strock, ön kudarcot vallott, úgy-e bár?

— Kétségkívül, Ward úr, de bárki más szintén kudarcot vallott volna az én helyemben . . . Az egész dolog költsége kérdése . . . Hajlandó kegyed azt rendelkezésemre bocsátani? . . .

— Sebaj, Strock, sebaj s remélem nyílik alkalom arra, hogy derék főfelügyelőnk kiköszörölje a csorbát! . . . És lássa, itt van ez az automobil és hajó-ügy, ha ezt tisztázni tudná, milyen fényes elégtételt, milyen boldog megelégedést szerezhetne magának! . . .

— Csakugyan, Ward úr, tessék hát kiadni a parancsot, hogy megkezdjem munkámat . . .

— No, ki tudja Strock! . . . Csak várjunk . . . várjunk még . . .

Így álltak a dolgok, mikor június tizenötödikén reggel a posta megérkezte után Grad egy levelet hozott be, egy ajánlott levelet, melynek postaköltségét nekem kellett kifizetnem.

Rátékintettem a címzésre, melynek írása ismeretlen volt előttem. Két nappal előbből kelt és Morganton bélyegzője volt ráütve.

Morgantonból jön a levél? . . . Nem kétkelhettem, hogy csak Smith Éliás írhatta.

— Igen, igen — mondtam vén eselődemnek — Smith úr írta . . . Csak tőle jöhet . . . Ő az egyetlen ember, akit Morgantonban ismerek . . . S ha ír, akkor bizonyos — mert, úgy állapotunk meg, benne — hogy valami fontos dolgot akar közölni velem . . .

— Morganton? . . . — ismételte Grad. — Nem ebben a városban gyűjtötte meg az ördög a pokol tüzeit? . . .

— De bizony ebben, Grad.

— Remélem, csak nem megy el újra oda?

— Miért ne?

— Mert a vége csak az lehet, hogy ott reked a Great-Eyry kazánjában, s én nem szeretném, ha ez megtörténne.

— Legyen nyugodt, Grad, előbb azt kell megnéznünk, miről is van egyáltalán szó.

Feltörtem az igen vastag papírú boríték pecsétjeit. A pecsétek vörös viaszból voltak, s valami cifra paizsokat ábrázoltak, fölöttük három csillaggal.

Kivettem a levelet borítékából. Egyetlen lapból állt, mely négyrét volt hajtogatva s írás csak egyik oldalán állott.

Első gondom az volt, hogy az aláírást elolvassam.

De aláírása a levélnek: nem volt . . . Csak két nagy kezdőbetű az utolsó sor alatt . . .

— Ez a levél nem a morgantoni polgármestertől való . . . — jegyeztem meg én.

— Hát kitől? . . . — kérdezte Grad, akit asszony s egyszersmind vénasszony volta kétszeresen kíváncsivá tett.

Miközben az aláírás helyén álló nagy betűket nézegettem, így szóltam:

— Én Morgantonban, se másutt nem ismerek olyan embert, akinek neve ilyen betűkkel kezdődne!

Az írás erőteljes volt, vastag és vékony vonalain szabályosan váltakoztak — mindössze húsz sor volt az egész.

Ime a levélnek másolata, melynek eredetijét gondosan megőriztem. A kelet, legnagyobb meg-

lepetésemre a Great-Eyryt jelölte meg a levél-író tartózkodási helyéül:

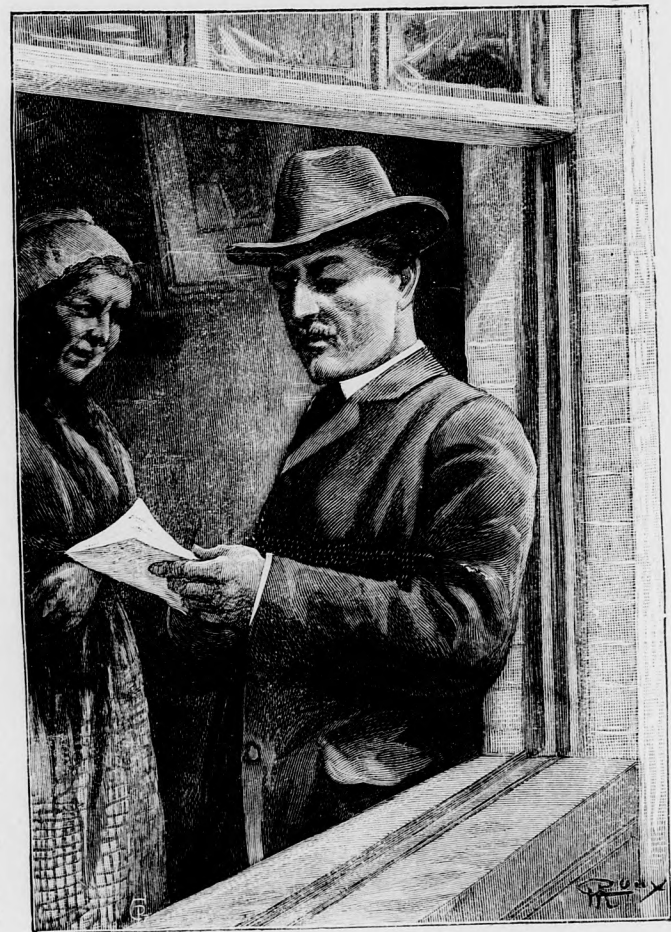
Great-Eyry, a Kék-hegyekben, június 13.
(Észak-Karolina.)

Strock úrnak, a rendőrség felügyelőjének

Washington, Long-Street 34.

Uram!

Ön arra vállalkozott, hogy a Great-Eyry belsejét átkutatja.

STROCK OLVASSA A FENYEGETŐ LEVELET.

El is jött, április huszonnyolcadikán Morganton polgármestere és két vezető kíséretében.

Felhatolt a sziklaövig és megkerülte a falakat, melyek túl magasak és így megmászhatatlanok.

Ön rést keresett, de nem talált.

Tudja meg tehát; senki be nem hatolhat a Great-Eyrybe, de aki behatol, nem távozhatik onnan.

Ne próbálja megújítani kísérleteit, mely másodízben csak úgy nem sikerül, mint először és öre nézve súlyos következményekkel járhat.

Fontolja meg hát ezt a figyelmeztetést, különben szerencsétlenség éri!

V. U.

VII.

A harmadik titokzatos esemény.

Mindjárt be kell vallanom, hogy igen elcsodálkoztam ezen a levélen. Csupa *ah meg oh* hagyta el ajkamat.

A vén eseléd csak nézett rám — nem tudta mire vélje viselkedésemet.

— Rossz hírt tetszett talán kapni? . . .

Grad e kérdésére — mert semmi titkom nem volt e vén eseléd előtt — azzal feleltem, hogy felolvastam neki a levelet elejétől végéig.

Grad nagy nyugtalansággal hallgatta meg az írást.

— Valaki rám akar ijeszteni — szóltam vállvonva.

— Ha ugyan nem az ördög maga, mert ez a levél az ördög birodalmából jön! — tette hozzá Grad, aki mindig hajlandó volt az ördög kezének nyomát fűrkészni az emberi dolgokban.

Magamra maradván másodszor is átfutottam ezt az annyira váratlanul érkezett levelet, és némi gondolkodás után arra a meggyőződésre jutottam, hogy rossz tréfa lehet pusztán. Nincs semmi kétség . . . Kalandomat mindenki ösmerte . . . Az újságok részletesen leírták, miként indultam vállalkozásom kivételére Észak-Karolinába, miként próbáltam behatolni a Great-Eyry szikla-övébe, s mindenki tudta azt is: miért vallottam kudarcot Smith Éliással egyetemben. . . . Valami rossz tréfálkozó aztán, — amilyen igen sok akad mindenütt, még Amerikában is, — tollat fogott és hogy csúfolódjék, megírta ezt a bolond levelet.

Valóban, ha feltételezzük is, hogy a Great-Eyry medencéje menedékkül szolgál valamely gonosztevő-bandának, melynek érdekében van, hogy a rendőrség fel ne fedezze rejtekét — akkor sem követhette el egyik tagja sem ezt a vigyázatlanságot. Nem kellett-e óvakodniok attól, hogy a rendőrség egyáltalán megtudja rejtekük létezését? . . . Nem volt-e ez a levél ösztökélés arra, hogy a rendőrügynökök újabb és újabb kutatásokat eszközöljenek a Kék-hegyek e tájékán? . . . Ha arról van szó, hogy gyanús emberek egy csoportját elfogjunk, végre mégis csak utóljárjuk őket! . . . A melinit, vagy dinamit csak útát nyit a sziklafalba . . . De igaz: — hogy is juthattak be oda maguk a gonosztevők is, ha nincs oly rés, melyet mi nem vettünk észre? . . . Bármint álljon is a dolog, s még ha e feltevést valónak fogadnók is el: soha egy gonosztevőnek sem jutott volna eszébe ily bolond gondolat, hogy ezt a levelet megírja! . . .

Az egyetlen magyarázat tehát ez volt: a levél vagy egy csaló vagy egy bolond kezétől származott s véleményem szerint nem volt érdemes sem nyugtalankodnom miatta, sem foglalkoznom vele.

S bár egy pillanatra az jutott eszembe, hogy értesítem róla Ward urat, de azután mégis csak elhatároztam, hogy nem teszem.

Bizonyos, hogy semmi fontosságot nem tulajdonítana neki. Mindamellett nem téptem el s csak úgy taláломra íróasztalom egyik fiókjába dobtam. Ha még ilyesfajta levél érkezik, ugyan ezen nagy betűkkel aláírva: melléje teszem azt is, és ügyet sem vetek rájuk.

Néhány nap minden különösebb esemény nélkül telt el, szokásomhoz hiven bebenéztem a rendőrség palotájába. Volt néhány befejezésre váró megbízatásom, semmi jel nem mutatott arra, hogy a közel jövőben el kell hagynom Washington.

Igaz ugyan, hogy mi a rendőrséghez tartozó emberek sosem tudjuk, mit hozhat a holnap. Mindennap akadáhat olyan «eset», melynek következtében kénytelenek vagyunk átszáguldozni az Egyesült-Államok egész területén, az Oregon-tól Floridáig, Mainetől Texasig!

— És — ez a gondolat gyakran fordult meg a fejemben — ha új megbízást kapok s abban sem tudok nagyobb sikerrel eljárni, mint a Great-Eyry ügyben, akkor nem marad hátra más, mint lemondanom s nyugdíjaztatnom magam! . . .

Ami pedig a titokzatos gépészt, vagy gépészeket illeti: arról vagy azokról nem volt semmi hír. Tudtam, hogy a hatóságok elrendelték az utak, folyók, tavak, valamennyi amerikai víz szemmel tartását. De vajjon egyáltalán lehetséges-e, egy oly hatalmas földdarab eredményes őrzete, mely a hatvanadik délkörtől a százhuszonötödikig terjed, s a harmincadik szélességi foktól a negyvenötödikig? . . . Amerikát egyik oldalán a Csendes Óceán, a másikon a hatalmas Mexikói öböl határolja, mely keleti és déli partjait mossa — ez oly óriási terület az eltűnt titokzatos hajó számára, melyen akár mindörökké rejtve maradhat . . .

Azonban, ismétlem, sem az autóbilt, sem a hajót nem pillantották meg sehol, pedig, mint tudják utolsó megjelenéséből, feltalálójuk nem kereste éppen a néptelenebb helyeket: hiszen a wisconsini úton a nemzetközi verseny alkalmával száguldozott végig s a vizen is Boston partvidékén tűnt fel, melyet állandóan ezer meg ezer hajó látogat! . . .

Ha tehát ez a feltaláló nem pusztult el — ami egyébként lehetséges volt — akkor most vagy Amerikától távol tartózkodik valahol, talán az ó-világ tengereiben, vagy pedig elrejtőzött egy olyan helyen, melyet csak ő ismer, és ha a véletlen rá nem segít bennünket!

— Eh! — mondtam gyakorta magamban — ha titkos és megközelíthetetlen rejtekhelyet keres, akkor ez a szinte mesebeli feltaláló keresve sem találhat jobbat a Great-Eyrynél! . . . Igaz ugyan, hogy sem autóbillal, sem hajóval oda be nem juthat! . . . Csak a hatalmas szárnyú ragadozó madarak, a sasok, a keselyűk üthetnek odafenn tanyát!

Meg kell jegyeznem, hogy Washingtonba való visszatérésem óta lángkévék újabb megjelenése nem zavarta meg a kerület lakosságának nyu-

galmát. S mivel Smith Éliás sem írt, ebből joggal következtethettem, hogy semmi rendkívüli a Great-Eyry vidékén nem történt. Minden jel arra mutatott, hogy a két különös ügy, mely annyira felizgatta a közkíváncsiságot, sőt a publikumban nyugtalanságot is keltettek, — teljesen feledésbe fog merülni.

Június tizenkilencedikén reggel nyolc óra tájt a rendőrségre akartam menni, midőn kapúmon kilépve két embert vettem észre, akik szokatlan figyelemmel kísérték személyemet. De mert nem ismertem őket, ügyet sem vettem rájuk, s ha mindamellett figyelmet fordítottam az ügyre, csak azért történt, mert a jó Grad hazatértemkor beszélt felőle.

Vén eselédem néhány nap óta azt látta, hogy két ember leselkedik rám az utcán, fel és alá jár házam előtt és követ, valahányszor a Long-Streeten felfelé haladok, hogy a rendőrségi palotába menjek.

— Bizonyos abban, amit mond? — kérdeztem tőle.

— Persze, hogy bizonyos vagyok benne . . . és csak tegnap is, hogy hazafelé tetszett jönni, az a két ember a kapúig folyton sarkában volt.

— Lássuk csak, Grad, nem tévedés ez? . . .

— Dehogy tévedés, jó uram . . .

— Ha találkoznék azzal a két emberrel, megismerné őket? . . .

— Meg bizony! . . .

— Ejnye, ejnye, édes Grad — feleltem neki nevetve. — magának valóságos rendőrszimatja van . . . Előbb-utóbb még be kell soroztatnom az embereim közé . . .

— Csak tréfálkozzék, Strock úr, csak tréfálkozzék! . . . Nekem még jó szemem van és semmi szükségem okulárára, ha az emberek veséjébe akarok látni! . . . Semmi kétség: leselkednek önre és nagyon jól cselekednek, ha néhány rendőrt küldene a fickók után . . .

— Igérem is, Grad, — feleltem én, hogy eleget tegyek a vén eseléd kívánságának — s a detektívjeim majd megmondják, mit kell tartanom ezekről a gyanús emberekről.

Alapjában azonban semmi komolyságot nem tulajdonítottam Grad közlésének.

Mindamellett hozzátettem:

— Ha majd távozom hazulról, jobban szemügyre veszem a járókeleket.

— Okosan is teszi, Strock úr! . . .

Grad képzelését könnyen felbreszthette akármi csekélység, azért nem is gondoltam többé beszédére.

— Ha újra meglátom őket — ismételte a vén eseléd, majd szólók, mielőtt Strock úr elhagyná a házat . . .

— Természetes . . .

S félbeszakítottam a beszélgetést e tárgy felől, mert előre láttam: ha folytatjuk, Grad végre biztosít róla, hogy maga Belzebub s egy pokollakó kollégája leselkedik rám.

A két következő napon azt tapasztaltam, hogy senki sem les utánam, sem menet, sem jövet.

Ebből arra a következtetésre jutottam, hogy Gradnak tévednie kellett.

Azonban június tizenkilencedikén délelőtt a lépcsőn oly gyorsan lesietve, amennyire ezt kora és elvénhedt teste megengedte, ime Grad, rohan be ajtóstól szobámba és lihegve így szól:

— Uram! . . . uram! . . .

— Mi baj, Grad? . . .

— Itt vannak! . . .

— Kik? . . . — kérdeztem tőle, minden egyébre gondolva, csak a «kémkedésre» voln, melynek tárgya állítólag én magam lettem volna.

— A két kém . . .

— Ahá, az a két pompát fickó?

— Az az . . . ott lenn az utcán, szemben az ablakkal, s megfigyelik a házat és várják, hogy Strock úr kimenjen!

A jobboldali ablak mellé léptem, s csak kissé fellebbentettem a függönyt, nehogy figyelmüket esetleg magamra irányítsam.

Valóban két embert pillantottam meg az utcán.

Két alacsony termetű, széles, izmos embert, körülbelül harminc-egyven esztendősek lehetek, öltözetük olyan volt, mint a falusi embereké rendszeren: széles karimájú nemezkalap, durva gyapjú nadrág, vastag cipő; kezükben botot tartottak.

Semmi kétség: makacsul egyre házam kapuját és ablakait nézegették. Aztán, néhány szót váltva egymással, tiz-tizenkét lépéssel odébb mentek, majd ismét visszajöttek, hogy állásukat elfoglalják.

— Ezek azok az emberek, akiket maga már észrevett, Grad? . . . — kérdeztem a vén eselédemtől.

— Bizonyos vagyok benne!

Most már csakugyan nem hittem, hogy Grad téved, s ígéretet tettem magamban, hogy az ügyet felderítem. Nem akartam én magam követni a két kémet, mert nyomban felismertek volna, s mit használnak akkor, ha egyenesen hozzájuk fordulok felvilágosításért? Elhatároztam, hogy még aznap egy titkos rendőrt állítok házam elé, s ha este vagy másnap visszajönnek, nyomukat követni fogja . . . Elkíséri őket oda, ahová menni fognak és végre megállapítja kilétüket.

Vajjon most azért vártak-e rám, hogy a rendőrségi palotáig utánam jöjjenek? . . . Ezt mindjárt meg fogom látni, s ha megteszik, talán alkalmunk lesz felajánlani nekik vendégszeretetünket, melyet nem köszönnek majd meg.

Fogtam kalapomat s míg Grad az ablak mellett állott, lementem, kinyitottam a kaput és kiléptem az utcára.

A két ember nem volt már ott.

De személyleírásuk oly jól emlékezetembe vésődött, hogy el nem mosódhatik onnan.

Noha kerestem, kutattam, azontúl sehol sem pillanthatam meg őket.

E naptól fogva sem én, sem Grad, nem láttuk a gyanús alakokat a ház előtt, s útközben sem találkoztam velük.

Talán — így gondolkodtam — ha valóban kémkedtek utánam, most, mivel megtudták felőlem, amit tudni akartak, miután saját szemükkel láttak — abban hagyták a dolgot, s én végül oly kevés figyelmet fordítottam rá, mint a V. U. betűkkel aláírt levélre. (Folyt. köv.)

FEJTÖRŐ.

Algebrai kérdés:

A most 5 éves, B 13 éves és C 45 éves; hány év múlva lesz B kétszer olyan idős mint A és C háromszor olyan idős mint B. (Bazilly Mihály.)

Irodalomtörténeti kérdés.

Kisfaludy Károly «Stibor vajda» c. drámájáról azt mondják az irodalomtörténetírók, hogy nincs helyes tragikái megoldása, mert a kigyómarás csak véletlen műve. Igaz-e ez? Ha nem helyes, miért nem az? (Bárczy Jenő.)

Számrejtvény:

24	32	48	56
24	32	48	56
24	32	48	56
24	32	48	56

Minden felől, jobbról, balra fölülől, lefelé, keresztben 160-at adjon.

Balázs Ernő.

Képrejtvény:

Megfejtési határidő 1905 július 23.

14. számban közölt fejtörő kérdések megfejtése

Számtani kérdés: 3. e szám. Történelmi kérdés: Az alkasszári csatában 1578-ban. Képrejtvény: Balaton-Földvár.

Helyesen fejtették meg: Ferderber Artur, Lieskő Andor, ifj. Zurányi Gyula, Geréb Andor, Tedeschy Vilmos Jenő, Sass Elemér, komádi Tarsoly Gergely, Hutter Kálmán, Strasser Bódog, ifj. Renner János, Bazilly Mihály, Schlesinger Ernő, Kempfner Kálmán, Kállai Sándor, Rotter Mór, Gerber Sándor, Thury Endre, Weiser János, Grosz Béla, Zsoldos Károly, Witz János, Pálmai Lajos, Ebner Lajos, Degeller Károly, Púry János, Rebensaft Jenő, Láng Róbert, Fenyves Ottó, Práger Aladár, Droppa Sándor, Slavkovszky János, Fekete Gusztáv, Sebestyén Győző, Vadász Imre, Szarvas László, Somlyó Mór, Rákosi Róbert, Rácz Sándor, Bauer Adolf, Karvaly Sándor, Schwartz Károly, Verő Gizi, Friedmann Béla, Elek Tibor.

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

A kitűzött könyvjutalmat (Baksay : Dáma) Hutter Kálmán főgimn. VII. o. t., kolozsvári előfizetőnk nyerte meg.

SZERKESZTŐI TELEFON.

K. P. (Orsova). Aki doktorátusra nem tart igényt, jogvézettsége után elméleti államvizsgálatot tehet. Két elméleti államvizsgálat van, úgymint: jogtudományi és államtudományi. Az államvizsgálatra való bocsáthatás feltétele a félévek kellő számán felül az, hogy a folyamodó minden, a kérdéses vizsgálaton előforduló tárgyból legalább egy félévi főkéllégium hallgatását igazolja. Az államvizsgálati díj negyven korona, a pótvizsgálati díj húsz korona. Ez alól senkit sem mentenek föl. A folyamodáshoz az indexet, a végbizonyítványt és vizsgálati díj nyugtáját kell mellékelni. Az államvizsgálatról való megokolatlan elmaradás esetén az elmaradó három hónap előtt új határidőt nem nyerhet és a befizetett vizsgálati díjakat is elveszti. Egynél több tárgyból az államvizsgálatnál pótvizsgálatnak nincs helye. Pótvizsgálatot nem lehet tenni a felfüggesztést követő hat hét előtt. A pótvizsgálat egyszer ismételtető. Ha a pótvizsgálat másodízben sem sikerül, vagy ha a teljes vizsgálat napjától számított hat hónap alatt le nem teszi, a jelölt csak az egész vizsgálat ismétlésére bocsátható. Visszautasítás esetén a jelöltet két hónap előtt vizsgálat-ismétlésre nem bocsáthatják. Az államvizsgálaton a rendes és rendkívüli tanárokon kívül magántanárok, sőt az egyetemhez nem tartozó szakferfiak is kérdeznek. A többit az egyetemen tudhatja meg. — **Pósta** (Kassa). A budapesti (Luther-utca) postatiszti tanfolyamot a miniszter öt évre beszűntette. A múlt 1904—5. évben volt az utolsó tanfolyam. Segéd-tiszti tanfolyam már két év óta sehol sincs s egyelőre nem is lesz. A középiskola négy osztályát vagy a polgári iskola negyedik osztályát végzett 14—16 éves fiúk mint posta-távíró-növendékek nyernek alkalmazást és gyakorlati kiképzést egyes hivataloknál. A növendékek létszámát a miniszter állapítja meg. A hivatalok, hol a növendékek alkalmazást nyerhetnek, meg vannak állapítva. A növendékek az első félévben semmi díjazást nem kapnak, a második félévben kapnak hónaponként 15 korona segélydíjat, a második évben hónapi 30 koronát, a negyedik évben 40 koronát. Midőn a 18-ik évet betöltötték, vizsgálatra bocsátják s a vizsgálat eredményéhez mérten nevezik ki posta- és távírósegéd-tisztté. — **S. M.** (Kolozsvár). A hadseregénél nagyobb a szükséglet, tehát ott előbb veszik föl. Az előmenetel a hadseregben és a honvédségnél egyforma. Hadbíró-gyakorlatok lehet oly tényleges szolgálatban vagy azon kívül álló katonai szolgálatra alkalmas és a bírói, illetve Magyarországon a jogtudományi államvizsgálatot letette. A felszerelt bélyeges folyamodást a hadügy-minisztériumhoz, illetve a honvédelmi minisztériumhoz kell intézni és hadtestparancsnokságánál benyújtani. A hadbíró-gyakorlatok esküvételére szerint rangsorozzák. Évi fizetése 1200 korona és 400 korona pótlék. A fizetést azonnal folyósítják. — **B. Gy.** (Szolnok). 1. Elküldtük. 2. Rejtvényeid beváltak. — **L. A.** (Pusztavaas). Elküldjük.

Fényképező készüléket

eredeti gyári áron szállítunk részletfizetésre.

Árjegyzék ingyen.

TISZA TESTVÉREK

11176

Budapest, II. kerület, fő-utca 12. szám.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt, Budapest székesfőváros tanácsa által 1895. augusztus hó 20-án 7376. szám alatt ajánlott ifjusági hetilap.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:	FELELŐS SZERKESZTŐ	SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Negyed évre --- 2 kor. 40 fill.	GAAL MÓZES.	Budapest,
Fél évre... --- 4 kor. 80 fill.	Kiadja a Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet	IV. ker., Egyetem-utca 4. szám.
Egész évre... --- 9 kor. 60 fill.	és könyvnyomda.	Kéziratokat nem adunk vissza.
Megjelenik minden vasárnap.		

REGULY ANTAL ÉLETE.

Az ifjúság számára írta Jancsó Benedek. 17

Szatigin igen művelt és tudományos férfi volt, de nemzetétől annyira elidegenedve, hogy már anyanyelvét is félig elfelejtette s így Regulynak jóformán semmi felvilágosítást sem adhatott.

Tobolszkból hű tanítója, Baktyiár kíséretében a Konda vizéhez utazott. Itt egy egész vogul falura — Bolcsarovára — akadt. Éppen ünnep volt s emiatt az egész falu népe ünnepi díszben.

A férfiak hosszú, fehér gyapjú ruhát viseltek. A nők mindnyájan díszben voltak. Ingök a mel-lőkön gazdagon ki volt varrva és gyöngyökkel ékesítve. Szép dús, barna hajukat hátra eresztett kettős fonatban viselték, amelyek szintén gyöngyökkel voltak ékesítve.

Arcuk a legszebb keletázsiai típus bélyegét hordotta magán. Bőrszínök halvány-barna volt. Szemök ferde állású, hosszúkas, szép és fekete szem volt. Pár napi időzés után arról győződött meg, hogy bár a népség itt vegyületlen típusú, de nyelve csak dialektusszerűen különbözik a cserdini vogulokétól.

Permtől kezdve útja folytonosan az Ural vidékén és a vogulok földjén hozta keresztül, csakhogy a vogulság száma az egész vidéken a többiekéhez képest nagyon esekély. A vogulok tulajdonképpen két kormányzóságban laknak. Egyik a permi, amelyik még Európában van, a másik a tobolszki, amelyik már Szibériában fekszik.

A permi kormányzóságban alig lakik több kilencszáz vogulnál, kik az Ural völgyeiben s folyói mentén, többnyire magános sátrokban laknak. A tobolszki kormányzóságban ez időben körülbelül 5400 vogul volt beírva az adózók

lajstromába. Itt már vogul falvakra — úgynevezett paulokra — is akadunk. E falucskák többnyire olyan helyen épültek, hol egy kisebb folyó a nagyobb szakad, mert ez a hely legalkalmasabb a halászásra. Két-három napi járó-földre vannak egymástól, hogy mindeniknek jusson bőséges halászerület. Nagyon kicsinyek. Rendszerint alig állanak többől, mint öt-hat házból.

Az itt lakó voguloknak kétféle: téli és nyári lakásaik vannak. A nyári lakás, *jurta* nem egyéb, mint egy, a tetején a füst kivezetésére nyílással ellátott kúp alakú nyirfakéreg sátor. A téli lakások már gerendákból vannak összeróva, kéreggel fődve s a gerendák között levő nyílások mohval kitömve.

A vogulnak ruházata is, mint lakása, kétféle: nyári és téli. A nyári orosz darócból való. A téli iramszarvasbőrből készült és kétrétű. A felső bőrnek szőre kifelé, az alsónak pedig befelé van fordítva. Süveget vagy kalapot nem viselnek. Nyáron sűrű és hosszú hajok védelmével megelégszenek, télen pedig a *molsänghez* (bunda) varrott csuklya födi fejüket. Télen-nyáron hosszúszárú iramszarvasbőr-csizmákat viselnek. A nyári csizmák szőrtelenek, a téliek pedig szőrösök. Inget és lábravalót is viselnek. A vagonosabbaknál durva orosz vászonból, a szegényebbeknél azok is bőrből vannak.

A nők nyári öltözeté vászonból és darócból van, a téli pedig bőrből és majdnem oly szabású, mint a tatár nőké. Fejükön kendőt viselnek s ha idegen közeledik feléjük, eltakarják vele szemüket. Dús hajokat kettős fonatban hátra eresztve viselik és gyöngyökkel ékesítik. Ujjaik tele vannak rézgyűrűkkel. A férfiak is szeretik a gyűrűket viselni.